

Landets fylkestannleger
Den norske tannlegeforening

15. januar 2009

Til Kunnskapsdepartementet

INNSPILL TIL FORSKNINGSMELDINGEN

Landets fylkestannleger og Den norske tannlegeforening (NTF) har etablert et samarbeid for å øke forskningsinnsatsen innen den utøvende tannhelsetjenesten. De odontologiske lærestedene bidrar i samarbeidet. Samarbeidspartnerne, som representerer både privat og offentlig sektor, ønsker med sitt innspill til forskningsmeldingen å synliggjøre den utøvende tannhelsetjenestens behov. Forskning i tannhelsetjenesten må bli tatt med i betraktning når regjeringens forskningspolitikk skal utformes. Slik forskning er knapt omtalt i den forrige forskningsmeldingen "Vilje til forskning". Denne gangen er det viktig at forskning innenfor tannhelsesektoren omtales.

Tannhelsetjenesten og forskning – dagens situasjon

Det finnes ca 4500 utøvende tannleger her i landet. Dette tallet inkluderer tannlegespesialister. I størrelse er sektoren sammenlignbar med allmennlegetjenesten. Årlig omsetter sektoren for ca 10 milliarder kroner. Mer enn 3,5 millioner nordmenn går årlig til tannlegen. Tannhelsetjenester skal som alle andre helsetjenester være kunnskapsbaserte. Dette er i liten grad tilfelle i dagens tannhelsetjeneste. (St. meld. nr. 35, 2006-2007. Tilgjengelighet, kompetanse og sosial utjevning. Framtidas tannhelsetjenester.) Forskningsaktiviteten er lav, og det er liten oversikt over kunnskapsstatus. Dette skyldes bl.a. at sektoren ikke har hatt lovpålagt ansvar for å drive forskning. Forskningskompetansen i tannhelsetjenesten er som en følge av dette svært begrenset. Det er heller ikke etablert en stillingsstruktur eller infrastruktur som tilrettelegger for forskning.

Fem regionale odontologiske kompetansesentre er nå under oppbygging, men prosessen med å få til fungerende kompetansesentre tar tid. Kompetansesentrene vil være den riktige arenaen å satse på for å bygge opp forskningskompetanse til praksisnær forskning.

St. meld. nr. 35 beskriver at flere oppgaver skal legges til den utøvende tannhelsetjenesten. Fylkeskommunene skal få et ”følge med-ansvar ” for hele tannhelsetjenesten også den private. Tannhelsetjenestens stilling innen folkehelsearbeidet skal styrkes. Tannhelsetjenesten har, på grunn av sin enestående kontakt med befolkningen, alle muligheter til å være et godt redskap i folkehelsearbeidet, og det er nå etablert både regionale og nasjonale folkehelsenettverk innenfor tjenesten. Men folkehelsearbeidet må bli kunnskapsbasert og trenger evaluering.

Oppgavene som er nevnt, kan ikke løses uten forskning. Minst fire typer forskning bør i følge St. meld. nr.35 utføres i tannhelsetjenesten:

- Epidemiologisk forskning
- Forskning på helsefremmende og forebyggende arbeid
- Praksisnær forskning
- Tannhelsetjeneste forskning

Fyllingsproblematikk er et godt eksempel på en problemstilling som kan belyses ved klinisk forskning i tannhelsetjenesten. Etter at amalgam ble forbudt som fyllingsmateriale, er det viktig å undersøke hvordan alternative fyllingsmaterialer fungerer for pasientene både med tanke på funksjon, varighet og økonomi. Dette vil gi nødvendig utfyllende kunnskap til den grunnforskning på fyllingsmaterialer som foregår bl.a. på NIOM og til innovasjonsprosjekter.

Det har vært en vekst i offentlig finansiering av forskning i de siste åra. I helsesektoren har det vært en prioritert satsing på forskning ved regionale sentre ved at det er etablert 4 allmennmedisinske sentre og fem regionale kompetansesentre innenfor pleie og omsorgssektoren. Staten bevilger ca 10 millioner kroner til grunnfinansiering av de allmennmedisinske sentrene, og legeforeningens forskningsfond bidrar med i underkant av 20 millioner kroner årlig. En tilsvarende satsing på forskning i regionale odontologiske kompetansesentre vil være hensiktsmessig for å bygge opp forskningskompetanse innenfor tannhelsetjenesten.

Overordnede og langsiktige mål

- Forskning i tannhelsetjenesten skal gi økt kunnskap, kompetanse, kvalitet og effektivitet i tannhelsetjenesten til beste for befolkningens helse.

Strategiske mål:

- Basiskompetanse innenfor FOU skal bygges ved de regionale odontologiske kompetansesentrene
- Nettverk skal utvikles mellom de regionale odontologiske kompetansesentrene, universiteter og andre forskningsmiljøer.
- Utvikling av et tett samarbeid om praksisnær forskning mellom de regionale kompetansesentrene og privat og offentlig tannhelsetjeneste

Strategier

- Den forskning som skal utføres i tannhelsetjenesten, skal være av god kvalitet.
- Fungerende forskningsmiljøer er en forutsetning for å konkurrere om forskningsmidler. For å få til dette trengs først etablering av basisstruktur og basiskompetanse. De regionale odontologiske kompetansesentrene er hensiktsmessige enheter for å støtte forskning i tannhelsetjenesten og bygge basiskompetanse innenfor FOU. Denne infrastrukturen må komme på plass ved at det øremerkes midler slik det er skjedd i allmennlegetjenesten, pleie- og omsorgssektoren og spesialisthelsetjenesten. Norge har så mange sterke helsefaglige miljøer at det for institusjoner i en oppbyggingsfase vil være umulig å basere sin finansiering på konkurranse om ordinære forskningsmidler.
- Kompetansesentrene må utvikle komplementær kompetanse og bli gode innenfor de felt der det er naturlig, og hvor de har gode miljøer i nærsamfunnet å spille på. Samarbeid og nettverk mellom kompetansesentrene må etableres. Uhensiktsmessig dobbeltarbeid og dobbeltfunksjoner skal unngås.
- Kompetansesentrene skal bli katalysatorer for at tannhelsetjenestens potensial som deltaker i det generelle folkehelsearbeidet utnyttes optimalt og videreutvikles.
- Det må opprettes stipendiatstillinger i tannhelsetjenesten eller stillinger hvor en del av stillingen er øremerket forskning. Dette vil være et konkurransefortrinn i forhold til rekruttering.

Forventninger til forskningsmeldingen

Forskningsmeldingen må synliggjøre og bygge på at ansvaret for pasientnær klinisk odontologisk forskning ligger hos de regionale odontologiske kompetansesentrene. Meldingen må erkjenne at det trengs spesielle tiltak for sektoren før man kan konkurrerer på lik linje med

andre miljøer. Det må egne midler og forutsigbar basisfinansiering til for å nå et konkurransedyktig kompetansenivå. Det er viktig å sørge for at de regionale forskningsfondene, som er under etablering, ikke bare skal støtte næringsrettet forskning, og det må vurderes å opprette et eget odontologisk forskningsfond i likhet med det som finnes for allmenntannmedisin.

Innsatsen må ikke gå utover den forskning som foregår ved de odontologiske læresteder og NIOM. Denne forskningen har det allerede trangt fordi det er vanskelig å nå frem for odontologiske forskere i konkurranse med medisinske miljøer.

Oppsummering

Forskningspolitikken skal være sektorovergripende. St. melding nr. 35 sier tydelig at det skal satses på regionale odontologiske kompetansesentra og at en av hovedfunksjonene for slike sentra skal være forskning. Det må føres en forskningspolitikk som gjør at kompetansesentrene kan være en drivkraft for praksisnær forskning innenfor tannhelsetjenesten.

Gunnar Lyngstad (sign)

Peter Marstrander (sign)

President i Den norske tannlegeforening

Leder for fylkestannlegenes
forskningssamarbeid